

27 maart 1914 **Oude vondsten, stille getuigen.**

In den grond zit meer dan je denkt, maar de groote kunst is maar het te vinden. Dat je al "roedelooper" of "schatgraver" bent, geeft je niemandal. Bij die oude vondsten moet het toevallige geluk of het gelukkig toeval je dienen, anders is het niemandal

5

gedaan. Maar dat er, vooral in onze drogere streken, nog tal van „stille getuigen" uit lang vervlogen tijden in den grond zitten, is wis on zeker, want af en toe lees je weer eens in de nieuwsbladen, dat daar en daar, dit en dat gevonden is. De laatste merkwaardige vondsten werden gedaan te Cuyk a. d. Maas in Noord-Brabant – oude potten

10

en pannen, wapens en munten – en te Jemmingen, even over de Groningsche grens, waar in 1538 door de Hollanders en de Spanjaarden werd gevochten – zes mannen on zes paarden in één kuil en ze hadden de sporen nog aan! Maar van zulke vondsten, vertel ik niet; 't is te griezelig.

15

Ziehier evenwel, wal ik uit mijn notitiën van den laatste tijd opdiep; datums laat ik maar weg; 't gebeurde in de twee of hoogstens drie laatste jaren. Te Valthe in Drente, in de buurt van Valthermond, waar eertijds in het veen de oude Romeinsche brug werd ontdekt, te Valthe werd een urn van bijzondere afmetingen opgegraven en er werden beenderen in asch in gevonden.

20

In het Aamsveen, gedeeltelijk tot ons land, gedeeltelijk tot Duitschland behorende en waaruit reeds in 1325 turf werd gestoken, zou terrein ontgonnen worden. De Nederlandsche Heidemaatschappij waarschuwde het bestuur der Twentsche Oudheidkamer en men vond urnen, steenen ruitersporen, bijlen, wat bewees, dat men een oudhistorische plek had gevonden, wat te meer uitkwam, toen men later de fundamenten ontdekte van een burcht in het z.g. Hölterhof.

25

In de Peel, in Noord-Brabant-Limburg, nabij Helenaveen, vond een veenwerker eerst vier munten, verder stukken leer, die tot een militaire uitrusting moeten behoord hebben, en een helm, benevens nog een soort haak of pen om kledingstukken vast te hechten. Op eenigen afstand werden later 38 oude munten gevonden met 't randschrift Constantinus en de beeltenis van een regeerend vorst. In hetzelfde Noord-Brabant vond men in de hei tal van antiquiteiten en wel te Oorschot, te Best, te Veldhoven, te Hoogeloon. Meestal oude wapens, bijlen, pijlen en pijlspitsen, steenen zagen en beitels, waarvan de Kelten en de Menapiërs, en de Taxandren, die daar vroeger woonden, zich moeten hebben bediend.

30

Bij het afgraven der terpen in Friesland, worden ook vaak allerlei vondsten gedaan: bronzen ringen, hakken on bijlen, primitieve landbouwwerktuigen, schoppen, beitels werden daar al vele malen gevonden; 't laatst b.v. bij Ferwerd.

35

Zeer menigvuldig zijn de vondsten in Drente. Daar werd in eenzelfde jaar gevonden: In de Wolfsbergen bij Emmen eene komvormige urn van roodbruine aarde, waarin weer een urn zal van donkerbruine aarde met omgebogen rand, verder twee steenen hamers, een bronzen mes en eenige beenderen.

40

Achter de Emmerdennen vond men eene komvormige bruine urn met beenderen. Te Wachtum in de gemeente Dalen werd op ongeveer een halven meter diep in den grond een bronzen beitel met oog gevonden. In het Gravenveld bij Weerdinge, gemeente Emmen, vond men een beitel van grijzen vuursteen en bij de vroegere Roswinkeler Schans in het ijzererts (oer) een steenen hamer, donkergrauw en ruw bewerkt ter lengte van ruim 1 decimeter. In het veen te Klijndijk bij Odoorn, een stuk van een steenen hamer. In het Schipmeer onder Norg een ijzeren bijl; te Oud-Orvelte in het Stobbenveen twee metalen schotels en een oude kruik (een "baardmanskruik") en in het veen te Zuidwolde bij Hoogeveen een slijpsteen, terwijl men op drie plaatsen houten wegen of veenbruggen ontdekte, zooals vroeger hij Valthermond, waarover we boven spraken. In de "Nieuwe Drentsche Volksalmanak" is daar een en ander van te vinden. De bruggen werden ontdekt:

45

1o. Te Buinerveen, gemeente Borger, op een half uur afstand van 't station Ruinen

2o. In de gemeente Emmen langs den weg van Nieuw-Dordrecht naar Klazinaveen-Noord.

55

3o. In de gemeente Emmen, ook te Klazinaveen-Noord, bij Sluis 2 aan het Scholtenskanaal en dicht bij den Dedemvaartschen tram van Coevorden naar Ter Apel. Die bruggen zijn meestal gemaakt van dennenhout, dat rust op berken onderliggers en moeten dagteekenen uit den tijd der Romeinen. Ik zou nog kunnen vertellen van de opgravingen bij de z.g. Hunenschans aan het Uddelermeer op de Veluwe, waar prof.

60

Holwerda van Leiden druk werkte, van verschillende buitenlandsche plaatsen – waaronder Hallstadt in Boven-Oostenrijk de voornaamste is – waar oudheden werden gevonden, van "stille getuigen" als de Hunebedden en de Paalwoningen (Zwitserland), van vondsten van jachtgereedschappen en oud vischtuig, kammen, ringen, weefsels en uitgeholde boomstammen, die voor schepen dienden, maar dat bewaar ik maar weer voor later.

65

? W. ? . d. V.

Plaatsnamenregister

Cuyk a. d. Maas.....	1
Valthe in Drente, in de buurt van Valthermond.....	1
Aamsveen.....	1
Hölterhof.....	1
Helenaveen.....	1
Oorschot, te Best, te Veldhoven.....	1
te Hoogeloon.....	1
terpen in Friesland.....	1
Ferwerd.....	1
Wolfsbergen bij Emmen.....	1
Emmerdennen.....	1
Wachtum.....	1
Gravenveld bij Weerdinge.....	1
Roswinkeler Schans.....	1
Klijndijk bij Odoorn.....	1
Schipmeer onder Norg.....	1
Oud-Orvelte in het Stobbenveen.....	1
Zuidwolde bij Hoogeveen.....	1
Te Buinerveen, gemeente Borger, op een half uur afstand van 't station Ruinen.....	1
In de gemeente Emmen langs den weg van Nieuw-Dordrecht naar Klazinaveen-Noord.....	1
In de gemeente Emmen, ook te Klazinaveen-Noord, bij Sluis 2.....	1
Dedemvaartschen tram van Coevorden naar Ter Apel.....	1
Hunenschans aan het Uddelermeer op de Veluwe.....	1

Buitenland

Jemmingen, even over de Groningsche grens.....	1
Hallstadt in Boven-Oostenrijk.....	1

Datum

in 1538 door de Hollanders en de Spanjaarden werd gevochten.....	1
reeds in 1325 turf werd gestoken.....	1

Personenregister

prof. Holwerda van Leiden.....	1
--------------------------------	---